

Institutul
de Cercetări
Bioarheologice
și Etnoculturale

Revista

de Arheologie, Antropologie
și Studii interdisciplinare

Journal of Archaeology, Anthropology
and Interdisciplinary Studies

5

2023

Dr. Angela Simalcsik, editor responsabil (România, Republica Moldova)
Dr. Bianca PREDA-BĂLĂNICĂ (Finlanda, România)
Dr. Cristian Eduard Ștefan (România)
Dr. Daniel GARVĂN (România)
Dr. Alin Frînculeasa (România)
Dr. Denis Topal (Republica Moldova)

COLEGIUL DE REDACȚIE/PEER-REVIEW

Dr. Angela SIMALCSIK, redactor responsabil
(România, Republica Moldova)
Prof. Paul PETTITT (Marea Britanie)
Dr. Mircea ANGHELINU (România)
Dr. Denis TOPAL (Republica Moldova)
Dr. Gabriel VASILE (România)
Dr. Vasile DIACONU (România)
Dr. Bianca PREDA-BĂLĂNICĂ (Finlanda)
Dr. Vitaliy S. SINIKA (Moldova)
Dr. Valentin DUMITRAȘCU (România)
Dr. Lucian MUNTEANU (România)
Cristina-Elena CORDOȘ (România)
Dr. Mariana COCIERU (Republica Moldova)
Dr. Ioan Sebastian BRUMĂ (România)
Dr. Lavinia GRUMEZA (România)
Dr. Ștefan HONCU (România)
Dr. Raluca KOGĂLNICEANU (România)
Dr. George BODI (România)
Dr. Dorina ONICĂ (Republica Moldova)

Ion CIOBANU, secretar de redacție
(Republica Moldova)
Dr. Alin FRÎNCULEASA (România)
Dr. Cristian Eduard ȘTEFAN (România)
Dr. Ștefan VASILE (România)
Dr. Daniel GARVĂN (România)
Dr. Roxana MUNTEANU (România)
Dr. doc. Oksana HRYTSYUTA (Ucraina)
Dr. Dmitriy KIRICENKO (Azerbaidjan)
Dr. Alexandru BERZOVAN (România)
Dr. Andrei COROBCEAN (Republica Moldova)
Marian LIE (România)
Dr. Lilia DERGACIOVA (Austria)
Dr. Robert Daniel SIMALCSIK (România)
Dr. Cătălin-George FEDOR (România)
Dr. Victor COJOCARU (România)
Dr. Bogdan-Stelian HAIDUC (România)
Dr. Vlad VORNIC (Republica Moldova)

Dr. Bianca PREDA-BĂLĂNICĂ, concept grafic, traducător, corector de limba engleză, limba franceză și limba română (România)

Dr. Denis TOPAL, concept copertă (Republica Moldova)

Alexandru KOVÁCS, traducător, corector de limba engleză, limba franceză și limba germană (România)

Dr. Mihail BĂȚ, machetare și aranjare în pagină (Republica Moldova)

Colegiul de redacție nu răspunde de opiniile exprimate de autori.

Editorial board is not responsible for the opinions expressed by authors.

Toate lucrările publicate în Revista de Arheologie, Antropologie și Studii Interdisciplinare (RAASI) sunt recenzate de specialiști în domeniu (peer-reviewed journal).

Revista de Arheologie, Antropologie și Studii Interdisciplinare (RAASI) este publicația anuală a Institutului de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale (ICBE) din Chișinău.

Revista de Arheologie, Antropologie și Studii Interdisciplinare (RAASI) este indexată în bazele de date internaționale [CEEOL](#) și [ERIHPLUS](#).

Editare și tipar: Bons Offices

ISSN: 2587-3768

E-ISSN: 2587-3776

Chișinău 2023

Cuprins

STUDII // MATERIALE // NOTE

Marian Cosac

Istvan Dènes and the archaeological research of the Vârghiş Gorges karst (Harghita County, Romania)

Dénes István és a Vargyas-karszt régészeti kutatása (Hargita megye, Románia)

Istvan Dènes și cercetarea arheologică a carstului din Cheile Vârghişului (județul Harghita, România)

7

Ihor Pistrui

Note about angle transverse burins in collection of the Upper Palaeolithic settlement Anetivka II (Mykolaiv Oblast, Ukraine)

Notă despre burinele transversale de unghi din colecția de piese descoperite în așezarea din paleoliticul superior Anetivka II (Regiunea Mykolaiv, Ucraina)

21

Alla Hlavenchuk, Oksana Hrytsiuta

An original technological approach for the figuration of zoomorphic figurines at the Late Palaeolithic settlement of Anetivka 2 (Ukraine)

O abordare tehnologică originală pentru realizarea statuetelor zoomorfe în situl Paleolitic final de la Anetivka 2 (Ucraina)

29

Mădălina Stănescu

Materialul litic cioplit descoperit în așezarea neolitică de la Coroteni – punct „Cetățuia” (comuna Slobozia Bradului, județul Vrancea)

The knapped lithic material discovered in the Neolithic settlement at Coroteni, „Cetățuia” Point (Slobozia Bradului commune, Vrancea County)

45

Andreea Bîrzu, Cristian Eduard Ștefan

Notă privind două vase de lut descoperite în așezarea gumelnițeană de la Glina-La Nuci

Note concerning two clay vessels discovered in the Gumelnița settlement from Glina-La Nuci

55

Svitlana V. Ivanova

Yamna/Budzhak Culture of North-West Pontic region: classification and typology of pottery

Cultura Iamnaia/Bugeac din regiunea nord-vest pontică: clasificarea și tipologia vaselor ceramice

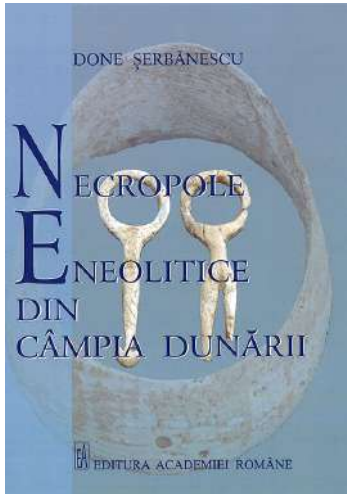
67

- Bianca Preda-Bălănică, Angela Simalcsik, Elena Rența
O reevaluare a descoperirilor arheologice din tumulii II și III de la Ciulnița (județul Ialomița, România)
A re-evaluation of the archaeological discoveries of mounds II and III from Ciulnița (Ialomița County, Romania) 91
- Dmitriy A. Kirichenko
Palaeoanthropological note about Buzeyir necropolis (Southeastern Azerbaijan)
Notă paleoantropologică despre necropola Buzeyir (sud-estul Azerbaidjanului) 159
- Alexandru Berzovan, Angela Simalcsik, Constantin Aparaschivei
Trei morminte inedite aparținând culturii Poienești-Lucașeuca descoperite la Mihoveni-Cahla Morii (com. Șcheia, jud. Suceava, România)
Three new graves belonging to the Poienești-Lucașeuca Culture discovered at Mihoveni-Cahla Morii (Șcheia commune, Suceava County, Romania) 167
- Adrian Adamescu, Gabriel Jugănar, Tudor Mandache, George Nuțu
Consolation in death. Three cameos from the Roman necropolis of Barboși
Consolare în moarte. Trei camee din necropola romană de la Barboși 197
- Ana Honcu
Epigraphy and the use of ArcGIS to analyse inscriptions. A case study
Epigrafia și utilizarea ArcGIS pentru analiza inscripțiilor. Studiu de caz 215
- Lucian Munteanu, George-Dan Hânceanu, Nicoleta Vornicu
Notă asupra compoziției unor monede romane din colecția Muzeului de Istorie Roman
Note on the composition of several Roman coins from the collection of the Roman History Museum 229
- George-Dan Hânceanu
Morminte de incinerare din secolele II-III d. Hr. descoperite la David (jud. Neamț, România)
Cremation graves from the 2nd-3rd centuries AD discovered at David (Neamț County, Romania) 237
- Dmitriy A. Kirichenko
Note about one case of cranial trepanation from catacomb burial of Mingachevir (Azerbaijan Republic)
Notă despre un caz de trepanare craniană dintr-un mormânt în catacombă de la Minghachevir (Republica Azerbaidjan) 259

- Robert Daniel Simalcsik
Indicatori demografici și ocupaționali la două populații ce aparțin culturii Sântana de Mureș - Cerneahov (Mihălășeni, jud. Botoșani și Valea Seacă, jud. Vaslui)
Demographical and occupational markers of two populations belonging to Sântana de Mureș - Chernyakhov Culture (Mihălășeni, Botoșani County and Valea Seacă, Vaslui County) 267
- Geanina A. Butiseacă, Vasile Diaconu, Maria Ilie, Iuliana Vasiliev
The transition from the Mediaeval Warming Period to the Little Ice Age in northeastern Romania (Târgu Neamț, La Damian site)
Tranziția de la perioada medievală de încălzire la Mica Eră Glaciară în nord-estul României (Târgu Neamț, situl La Damian) 279
- Angela Simalcsik, Robert Daniel Simalcsik
Primul caz de amputare din România medievală
The first case of amputation in Mediaeval Romania 295
- Francesca Știrbu, Gabriel Vasile
Beneath the surface: Uncovering the social and biological significance of contemporary multiple burials in a Mediaeval sample from Wallachia
Dincolo de suprafață: descifrarea semnificațiilor sociale și biologice ale înhumărilor contemporane multiple dintr-un eșantion din perioada medievală din Țara Românească 327
- Andreea Toma, Gabriel Vasile
Abnormalities of the first cervical vertebra in a Muslim community from Dobruja (Southeastern Romania): a case study
Anomalii ale primei vertebre cervicale la o comunitate musulmană din Dobrogea (sud-estul României): un studiu de caz 363
- Cătălin-George Fedor
Raporturi interconfesionale într-o comunitate rurală moldovenească
Interconfessional relations in a rural Moldavian community 377

RECENZII // PREZENTĂRI DE CARTE

- Done Șerbănescu
Necropole eneolitice din Câmpia Dunării
Cristian Eduard Ștefan 385
- Norme de redactare / Publishing Rules 388

Done Șerbănescu

Necropole eneolitice din Câmpia Dunării

Editura Academiei Române, București, 2022, 533 pagini, 112 figuri, 202 planșe

ISBN: 978-973-27-3632-6

Editura Academiei Române ne propune un volum foarte interesant dedicat fenomenului funerar eneolitic la Dunărea de Jos. Autorul, binecunoscutul arheolog de la Muzeul Civilizației Gumelnița din Oltenița, Done Șerbănescu, ne prezintă o parte din roadele cercetărilor sale întinse pe decenii în Câmpia Dunării.

Volumul conține o *Prefață* (Gh. Lazarovici), o *Introducere*, *Cadrul geografic* al zonei discutate, câte un scurt capitol dedicat civilizațiilor în discuție (Boian și Gumelnița), apoi sunt discutate o serie de necropole și morminte eneolitice din Câmpia Dunării (Sultana-*Valea Orbului*, Popești-Vasilați, Oltenița-*Valea Mare*, Curătești, Căscioarele-*D-aia Parte I*, Chirnovgi-*Terasa Rudarilor*, Chirnovgi-*Șuvița Iorgulescu*, Căscioarele-*D-aia Parte II/vizavi de Puțul Popii*, Căscioarele-*D-aia Parte III/Punctul Milescu*, Sultana-*Canalul de irigație*, Spantov-Cetatea Veche-*Grădiștea*, Oltenița-*Valea Mare*, Oltenița-*Poligon*, Oltenița-*Groapa de împrumut*, Chirnovgi-*Șuvița lui Ghițan*, Căscioarele-*Fântâna lui Brebu*). *Concluziile*, două *Rezumate* consistente (în limbile franceză și engleză), *Bibliografia*, *Lista abrevierilor* și *Planșele* completează în mod fericit demersul autorului.

Necropola de la Sultana-*Valea Orbului* a relevat 253 de morminte de înhumăție cu 257 de schelete. Aproximativ jumătate din morminte aveau inventare funerare,

unele foarte interesante, dintre care putem aminti topoare din rocă, piese de silex, pandantive, idoli, inele, brățări din scoică (*Glycymeris* și *Spondylus*), mărgelile din cochilii, minereu de Cu, canini de cerb, roci sau *Dentalium*. Autorul încadrează necropola, pe baza inventarului, datelor radiocarbon, ritului și ritualului funerar, în faza Vidra a culturii Boian, dar unele morminte pot aparține și fazei Bolintineanu.

Necropola de la Popești-Vasilați conține 16 morminte eneolitice și unul atribuit epocii bronzului (Tei IV). Opt dintre morminte aveau inventare, anume topoare și dălți din rocă, piese din silex, inele, ocră, mărgelile de diverse tipuri. Cimitirul a fost atribuit, cu anumite rezerve, fazei Vidra a culturii Boian.

Necropola de la Oltenița-*Valea Mare* a fost cercetată de către Barbu Ionescu în anii 1960-1963, a conținut cinci morminte aparținând fazei Vidra a culturii Boian, valorificate în acest volum pentru prima oară. Inventarele funerare constau în mărgelile din scoică, probabil părți din coliere.

Necropola de la Curățești a relevat 20 de morminte (16 eneolitice și patru de epoca bronzului), fiind cercetată în trei campanii arheologice – 2004, 2006 și 2010. 70% din mormintele eneolitice au avut inventar, constând în ceramică, topoare din rocă, piese din silex, inele de os, pandantive și diverse mărgelile (cochilii, melci, lut, marmură). Cimitirul a fost atribuit fazei Vidra a culturii Boian, beneficiind și de patru datări radiocarbon.

Cimitirul de la Căscioarele-*D-aia Parte I* a fost cercetat în anii 1989, 1992, 1997 și 2011 și conținea 31 de morminte de înhumăție. Ca piese de inventar au fost recuperate ceramică, topoare din rocă, tesle din jadeit, plăci ornamentale, brățări din *Spondylus*, ocră, mărgelile (cochilii, minereu din Cu, canini cerb, rondele și cornalină). Circa 61% din morminte aveau piese de inventar, necropola fiind atribuită fazei Spanțov a culturii Boian.

Cimitirul de la Chirnovi-*Terasa Rudarilor* a aparținut culturii Gumelnița, faza A2, fiind cercetat în anii 1988-1989 ca parte a unor săpături de salvare în scopul amenajării cursului inferior al Argeșului pentru irigații. Din cele 16 morminte eneolitice, 10 nu aveau inventar, iar celelalte conțineau ceramică, brățări din *Spondylus*, cochilii, obiecte din aramă, rondele din rocă, piese din os sau cornalină.

Necropola de la Chirnovi-*Șuvița Iorgulescu* a fost descoperită în anul 1961 de Barbu Ionescu și cercetată în anul 1989 de către Done Șerbănescu. Au fost descoperite 74 de morminte din epoci diferite, dintre care 58 aparțineau epocii eneolitice. 60% din morminte aveau inventare, acestea constând în topoare și tesle din rocă, piese din silex, vase din lut, brățări și inele din aramă, brățări din *Spondylus*, mărgelile din rocă, scoică, minereu de Cu, cornalină, aur, cupru, melci, lut sau canini de cerb, brăuri din defense de mistreț sau dinți de castor, ace de os sau ocră. Necropola a fost încadrată în faza A2 a culturii Gumelnița.

Necropola de la Căscioarele-*D-aia Parte II/vizavi de Puțul Popii* a fost cercetată în anii 1992 și 2011, fiind distrusă în mare parte de lucrările de terasare din anul 1989. Au putut fi salvate numai trei morminte, aparținând probabil culturii Gumelnița după puținele piese de inventar descoperite.

Cimitirul de la Căscioarele-*D-aia Parte III/Punctul Milescu* a fost cercetat în anul 2011, ca parte a unei săpături arheologice preventive mai ample. A putut fi salvat numai un mormânt atribuit fazei A2 a culturii Gumelnița, restul fiind distruse prin lucrările de terasare.

Alte descoperiri funerare, semnalate prin morminte izolate, ca posibili indicatori ai unor necropole distruse, au fost menționate de autor în punctele *Sultana-Canalul de irigație*, *Spanțov-Cetatea Veche-Grădiștea*, *Oltenița-Valea Mare*, *Oltenița-Poligon*, *Oltenița-Groapa de Împrumut*, *Chirnovi-Șuvița lui Vulpe*, *Chirnovi-Șuvița lui Ghițan*, *Căscioarele-Fântâna lui Brebu* (în acest punct au fost cercetate două morminte atribuite culturii Dudești). Inventarele acestor morminte sunt foarte interesante, constând în topoare de aramă (de tip Codor și Pločnick), topoare din rocă, obiecte din cupru, mărgelile din scoică sau piese din silex.

O parte consistentă și binevenită a volumului o constituie *Planșele*, care conțin un catalog al mormintelor, cu descrieri detaliate ale poziției scheletelor, inventarelor, desene de obiecte și morminte, informații antropologice. Acestea completează foarte bine textul volumului, venind în întâmpinarea cercetătorilor care vor să facă unele comparații pe spații mai largi sau să confrunte inventarele mormintelor din propriile cercetări cu cele expuse de autor în acest volum.

În afara descrierilor propriu-zise ale mormintelor, a condițiilor de descoperire și a atribuirii crono-culturale, autorul s-a străduit să obțină și unele analize spectrale în cazul unor obiecte mai deosebite (jad/nefrit, aramă, minereu de Cu, etc.), completând astfel setul de informații clasice. De asemenea, există și un binevenit lot de date radiocarbon, care vin să confirme concluziile trase în urma analizei ritului și ritualului funerar, a inventarelor mormintelor, etc.

Condițiile grafice în care a apărut acest volum sunt foarte bune (la excepții nefericite aș trece câteva morminte din catalog al căror desen este slab vizibil sau de-a dreptul invizibil, precum și scara mică la care au fost redată planurile generale ale necropolelor mai mari). Per ansamblu însă, volumul se constituie într-un serios instrument de lucru, pentru cercetătorii fenomenului funerar și nu numai, o apariție binevenită în peisajul arheologic contemporan, care vine să completeze în mod fericit demersurile altor cercetători ai fenomenului funerar la Dunărea de Jos.

Cristian Eduard Ștefan

Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", Academia Română, România;
Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale (ICBE), Chișinău, Republica Moldova;
cristarh_1978@yahoo.com